

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ганка Неделчева, СУ „Св. Климент Охридски“ – ФНОИ

на дисертационен труд на тема

„КЛАВИРНОТО ИЗПЪЛНИТЕЛСКО ИЗКУСТВО В ЯПОНСКО - БЪЛГАРСКИТЕ КУЛТУРНИ ВРЪЗКИ ОТ 70-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК ДО ДНЕС”

от **ЮСКЕ ХОСАКА**

докторант в НМА „Проф. Панчо Владигеров“, ИФ, катедра „Пиано“

ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА И ПРОЦЕДУРАТА

Юске Хосака е роден в Яманаши, Япония. Възпитаник е на проф. Тойо Асакава и проф. Таканори Накано в Токийския университет за изкуства, където се дипломира през 2015. Завършва магистърска програма в НМА „Панчо Владигеров“ през 2020 в класа по пиано на проф. Жени Захаријева. Носител е на Голямата награда от МК „Музиката и Земята“ (два пъти) и лауреат на МК „Албер Русел“.

Докторант е в катедра „Пиано“ на Инструментален факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ (2021-2024). Докторантурата му е в художествено-творческа форма, във връзка с която представя 6 рецитални програми и 39 концерта с произведения за пиано и чембало.

КОМЕНТАР И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд на Юске Хосака изследва двустранните контакти между България и Япония в контекста на клавирно-изпълнителското изкуство чрез историческо проследяване, анализ и оценка на културните събития в периода на последните 30 години от ХХ век до днес. Темата е свързана с *„приоритетите на провежданата от двете страни културна политика“* и в голяма степен – с възникването и развитието на дипломатически отношения между тях. Докторантът съобщава, че до този момент не се откриват данни за

проучване в тази област, което обяснява неговата мотивация при избора на тема.

Дисертационният текст е в обем от 104 страници, организиран в структура от Увод, Глави – 1, 2, 3 и Заключение. Библиографската справка съдържа 27 български и японски публикации, както и сайтография със 7 линка.

В **Увода** на своето изследване Хосака прави кратка фактологична ретроспекция на дипломатическите отношения между Япония и България, за да я въведе като база за културното взаимодействие между двете страни и техните културни традиции чрез клавирното изкуство. Илюстрира го с различни публични формати – ежегодни „Дни на японската култура в България“, стартирали през 1990; Фестивал на българската музика“ с 3 издания – 1983, 1985, 1987; международни клавирни конкурси с двойно домакинство (Япония и България) – „Музиката и Земята“, с българско – „Албер Русел“ и с японско домакинство – Международен конкурс „Й.С.Бах“, „Международна Пиано Дуо Асоциация” .

Докторантът формулира своите научно-изследователски цели и задачи коректно: *„да представи многостранността на дългогодишното сътрудничество и да бъде предпоставка, която да провокира бъдещи инициативи.“* (стр 6). Методите, които прилага (дескриптивен, исторически, аналитико-синтетичен, компаративен) заедно с публичните оценки в пресата правят изследването му автентично и научно обективно.

Глава I. Личностите, допринесли за развитието на културния обмен в областта на клавирното I изкуство между България и Япония представя японски и български пианисти-концертанти и педагози с тяхната значима роля като своеобразен фундамент за изграждане на двустранните отношения в областта на музикалното изкуство и сближаване на двата народа и техните традиции.

Докторантът посочва проф. **Тойо Асакава** като първи изпълнител на Концерт за пиано и оркестър № 3 от Панчо Владигеров (с Филхармония Шин Нихон, дир. Александър Владигеров, 1978) в Япония, който популяризира неговото творчество като пианист и педагог. Участието му година след това, при откриването на 10-тия ММФ „Софийски музикални седмици“ в София със същата творба, е повод за високи оценки и публично признание в България, последвани от поредица ангажименти (концерти и записи) с музиката на Владигеров у нас. Академичното присъствие на проф. Асакава в Япония е

тясно свързано с името и творбите на Владигеров, които стават обект на педагогическата му работа със студенти, на звукозаписна дейност, както и на две негови публикации. Неговото участие като член на МК „Панчо Владигеров“ (1999) в Шумен, отличията от Министерството на културата в България и СБМТД, както и присъждането на почетно звание“ Доктор Хонорис Кауза“ на ШУ „Епископ Константин Преславски“ е българското признание за неговия значим принос в българо-японските културни отношения. Биографичните и творческите данни за проф. Асакава са представени от докторанта достоверно и аргументирано със снимков материал и други документи.

Клавирните дуа **Константин и Джулия Ганеви – Кунио и Сачико Кодама** са неизменна част от българо-японската музикален живот в края на ХХ и началото на ХХІ век, които Юске Хосака представя и като тандем, и като персонално присъствие. Значимостта на тези музиканти за развитието на културния обмен между двете страни е безспорно – с български и японски премиери на творби, написани специално за тях; с представителни концертни програми и турнета; със звукозаписна дейност в двете страни; с инициирания от тях Фестивал на българската музика и особено с мащабната педагогическа работа на българските професори Джулия и Константин Ганеви в Академия Мусашино. Тяхната преподавателска работа повлиява развитието на млади японски пианисти, култивира вкус и естетика към клавирния звук, разтваря художествената им фантазия и сетивност чрез общуване с българска и чужда музика. Признание за това са многобройните награди на техните възпитаници в различни национални и международни конкурси.

Докторантът представя многостранна информация и за двете клавирни дуа – снимков материал, факти, части от интервюта, съдържание на концертни програми, на учебни програми и други документи, които илюстрират респектиращата роля на тези музиканти в българската и японската музикална история в продължение на близо три десетилетия.

Юко Ямаока и Коджи Ойкава са двама японски пианисти от различни поколения, свързани с България и нейната музикална култура в различна степен и формат.

Докторантът отбелязва многократното участие на **проф. Юко Ямаока** в журито на МК „Музиката и Земята. Това я свързва трайно с българската публика като музикант, представящ за първи път в България клавирни творби

от японски композитори, като концертант с богат репертоар, като солист на български оркестри и камерен изпълнител. Приносът на Ямаока за укрепване на двустранните българо-японски отношения е повод за две големи отличия – почетна степен Доктор Хонорис Кауза на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ и награда „Моцарт“ от Съюза на българските музикални и танцови дейци.

Коджи Ойкава, изявен шопенист, един от най-значимите пианисти на Япония е добре познат в България. Неговата професионална реализация е ярка илюстрация за успешните педагогически методи в клавирната школа на Джулия и Константин Ганеви, при които се обучава в България през 80-те години на ХХ век. С тях са свързани неговите конкурсни успехи от началото на кариерата му. Докторантът посочва и друго знаково присъствие в живота на младия Ойкава, водещо към България – Алексис Вайсенберг (ученик на Владигеров) и участието му в неговия майсторски клас с персонална стипендия и награда, което резултира в нови конкурсни отличия.

Популярността на **проф. Захариева** в Япония е факт от близо 40 години и е детайлно отразена в тази глава от изследването на Юске. Тя е свързана с многопосочната ѝ дейност там като член на жури в Конкурс за клавирни дуа (Токио), като председател на МК „Й.С.Бах“ (Куруме), като гост-преподавател с майсторски класове (Академия Мусашино, Академия Ферис и др.) и концертни турнета в престижни зали. Тази всеобхватност носи висок професионализъм, естетически и духовни аргументи в общуването с далечна Япония, с нейната публика и нейните музиканти. Приносът ѝ за развитието на японската клавирна школа и високото ѝ изпълнителско майсторство получават високо държавно признание (Орден на изгряващото слънце – Златни лъчи с лента). Докторантът Юске Хосака е неин студент в България и така се превръща в японски наследник на нейната пианистична школа, а художествено-творческата му докторантура е под нейно научно ръководство с осезаема документална помощ от нея за голяма част от събитията, представени в дисертационния текст.

В Глава II. За събития, свързани с клавирното изкуство в България и Япония г-н Хосака представя богата информация за събития и форуми, които реципрочно ангажират български и японски музиканти в различни концертни формати. След изведените персоналии в първа глава, докторантът изгражда тук логична и смислова информационна структура чрез 3 конкурса и

традиционната българо-японска декада: **МК за клавирно дуо в Токио** с две категории (за композиция и за изпълнение) и неговите български лауреати – композитори и изпълнители; **МК „Музиката и Земята“** с японски пианисти – членове на жури и лауреати на конкурса с тяхна концертна дейност в България; със списък на творби от японски и български композитори в изпълнение на български и японски пианисти, в т.ч. и на докторанта; **МК „Албер Русел“** в София (с японските лауреати) и ежегодните **„Дни на японската култура в България“** (от 1990 до днес) с участие на музиканти от двете страни. Към всичко това докторантът прилага данни за гастроли на японски пианисти у нас, както и на български пианисти в Япония. Посочени са много имена на изпълнители, представители на различни поколения и статус – Таро Фунаяма, Каори Асахара, Котаро Фукума, Хаято Сумино, Томоки Саката, Хидеко Кобаяши; Алексис Вайсенберг, Николай Евров, Евгений Божанов, Лили Богданова, Гергана Несторова, Христо Казаков, Георги Бойкин, Надежда Влаева, Николай Желязков, Емануил Иванов, Радослав Николов. В тази информационна редица намират място още двама пианисти – Фумие Фукуй и самият докторант Юске Хосака, с богат репертоар от български композитори и клавирна биография, свързана с български клавирен педагог – проф. Жени Захариева.

Втората глава на дисертационния текста е своеобразна културна хроника на двустранните дипломатически отношения в последните 30 години, но носи послание за взаимодействие, за връзка между културите и обогатяване традициите на двата народа, за хуманно просвещение в името на красотата и нейното духовно преживяване чрез клавирния звук. Адмирации за докторанта и неговия научен ръководител!

„Прилики между българската и японската музика – чрез анализи и сравнения на творчеството на японски и български композитори“ е **Третата глава** от дисертацията на Юске Хосака. За разлика от първа и втора глава, в които доминира историческият ракурс на фактологичния материал, в тази глава водещи са аналитико-синтетичните разсъждения и компаративни подходи.

В търсенето на аналогии между българския и японския музикален език докторантът избира 2 пиеси от японската композиторка Минако Токуяма („Джо но Май”, „Музика Нара”) и 2 японски детски песни („Тонаегото“ и „Tonton Tatakuiwa“). Той констатира близост в използването на мелодии, изградени

върху **малък амбитус (от 2 до 3 съседни тона)** в посочените творби с подобни подходи при Владигеров. Интересна находка в японската музика се оказва **принципът „Джо-ха-кю“**, за който Хосаке съобщава, че *„може да се види в инструменталните солови пиеси в западната музика, в смисъл, че темпото постепенно се ускорява, има нещо подобно и в българската музика.“* (стр 91) Той посочва аналогични ситуации на ускоряване в темпото на протичащи структури в „Хоро“ за цигулка и пиано оп.18-1 на Панчо Владигеров. **Камбаният звън** е друга проява, която докторантът проследява като акустичен ефект в български клавирни пиеси (Румен Байрактаров – „Камбани“ за 2 пиана, Васил Казанджиев – „Триумф на камбаните“) и творбата на Минако Токуяма – „Музика Нара“. Нотните примери илюстрират и открити прояви на **неравноделна пулсация** в японската детска песен „Tonton Tatakuwa“, характерна за българската фолклорна и авторска музика.

Интересен аспект в тази глава е **рецепцията на японските пианисти** в контакта с българската музика. Юске Хосака търси отговор на въпроса: „Защо на японските пианисти им е близка българската музика?“ Намира го в думите на младата пианистка Каори Асахара, които изразяват и неговата собствена позиция: *защото, „намират голяма близост между японската и българската душевност, в ритъма и романтиката на българската мелодия - близки до японската чувствителност и разбиране за музиката.“* Представено е и мнението на проф. Захариева, обективизирано от личните ѝ впечатления от японски музиканти: *„Те свирят нашата музика с любов и всеотдайност. Явно нашата музика им е духовно и душевно близка.“* (Стр 95)

В **ЗаклЮчението** на своя труд докторантът обобщава аспектите на своята изследователска работа. Културният обмен между България и Япония има традиции, които се развиват от различни генерации изпълнители и в двете страни. В контекста на този обмен клавирното изпълнителско изкуство и педагогика са част от един своеобразен духовен мост, който отваря пространство за бъдещо взаимодействие и „развитие на културната интеграция между двете страни и развитие на техните културни отношения.“ (стр 97)

ПРЕПОРЪКИ

В съответствие със известни стандарти в научно-изследователски текстове, би било добре, някои от въведените в текста технически данни (репертор, концертни програми, звукозаписна дейност и др.), отнасящи се до

действието на представените изпълнители, да се обособят и да се представят като Приложения.

ПУБЛИКАЦИИ

Докторантът представя 3 публикации, свързани с темата на дисертацията. Авторефератът представя адекватно нейното съдържание.

Приемам приносните моменти на научно-изследователската работа, посочени от нейния автор Юске Хосака.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Представеният дисертационен труд и неговите приноси дават основание за **положителна оценка** на постиженията в него. Предлагам на Уважаемото научно жури ДА присъди ОНС „Доктор“ на Юске Хосака.

14 юли 2024

проф. д-р Ганка Неделчева, член на НЖ